

Dintr-un sertar cu fișe

► Bacovia e un permanent pretext de mirare. Ce ne miră la el? Înainte de orice, rezistența. Omul fragil, vulnerat i-a depășit în vîrstă pe cei mult mai reușiți fizic, iar poetul crezut „oxidat”, cu defecte de exprimare, i-a surclasat în preferințe pe cei considerați impecabili ca formă și agreabili în conținut.

► „Acele cuvinte se potrivesc...”. Nu o dată, am auzit sau am citit așa ceva! Și tot nu o dată, potrivirea pare maximă, deloc căutată, de nerefuzat. Mai ales când vine de la cineva cu autoritate. Există însă o capcană a similitudinilor astfel deduse: din cauza unei nuanțe în plus ori în minus, se ajunge într-un punct de la care ele nu-și mai corespund, iar un atare fapt face îndoielnică uneori, poate și contraproductivă, impresia inițială de identitate. Prin urmare, oricît m-ar tenta unele „potriviri”, nu mă grăbesc să le preiau, sau dacă le folosesc, o fac numai după ce întrevăd capătul demonstrației, dincolo de care aș risca să fiu contrazis. Act de prudență firesc la un fost (oleacă de) profesor, vai, din provincie... Aci, o „punere la punct” e memorată și te leagă de mîini pentru multă vreme...

► Într-un poem de Esenin (fără titlu), scris în 1917-1918, e notat următorul impuls ce evocă exultanță și vitalitate: „Răchitele zvelte cu sîinii afară, / Îmi vine deodată la piept să le strîng”. Și: „Îmi vine în brațe s-apuc voinicește, / Frumoasele sălcii cu șolduri de lemn” (v. *Poezii și poeme*, în românește de George Lesnea, Ed. Minerva, 1976, p. 22). Bacovia schițează și el aprecieri de

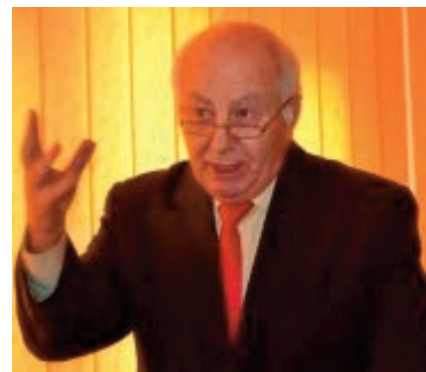
aceiași soi de „lemne”. Gestul său pornește însă dintr-o stare sufletească diferită. Excedat de impresii neliniștitoare, simte nevoia de compasiune și sprijin: „Pe-un arbore plîng ca pe-un umăr” (v. „Gol”, în *Opere*, Ed. Minerva, 1978, p. 84). Altă dată, în fața unei desfrunziri și într-un moment în care-și presimte nevroza, „Răchita de-afară [- spune -] mi-i soră” (v. *Miezul nopții*”, *loc. cit.*, p. 66). Ceea ce la Esenin era spontan, la el e reflectat, bazat pe omologări ale suferinței.

Zigzaguri

► Nu există admirații unanime, înălțări fără contestări. Nimeni nu rezistă timp îndelungat în poziție de stea polară. Pe de altă parte, nu există nici uitări definitive. Succesul se uzează, dar nu se evaporă cu totul. Ceva-ceva se păstrează, chiar dacă acela e numai numele într-o enumerare. Mai devreme sau mai târziu, cineva dintre curioși se va opri la el și, poate, va încerca să-i afle „povestea” vieții și a operei.

► „Metodele moderne trebuie să accentueze mai mult dimensiunea istorică a literaturii”, a spus Henning Krauss, profesor la Universitatea din Augsburg, într-un interviu realizat de I. Constantinescu (v. *Ateneu*, 20, nr. 2, februarie 1983, p. 14). Eu fac acest lucru fără să mă fi raliat la vreuna din ele. Neuitînd nici o clipă că Bacovia a fost (și s-a) considerat o excepție, mă străduiesc să-l înfățișez ca om al epocii, mai exact al epocilor pe care le-a străbătut.

► Nu o dată ceea ce pare „pro domo” ajută, chiar mai mult,

pe alții. De pildă, cînd militează pentru o poezie de inspirație urbană, Ovid Densusianu militează, fără – probabil – să-l aibă în vedere, și pentru Bacovia care, prin zeci de elemente, era un „poet al orașului”. Faptul că orașul său nu se desprinsese complet de sat, e o altă discuție.

► Succesul n-a constituit întotdeauna un scop major, căutat cu îndrîjire, pătimaș și fetișizat, cum se întîmplă azi. „J'ai connu une époque où le succès matériel, aux yeux des écrivains, était une espèce d'étiage de la valeur. [...] Le succès, ou l'insuccès, n'a absolument rien à voir avec la littérature, ni avec la valeur d'un écrivain” (v. Léon Daudet, *Études et milieux littéraires*, 4e édition, Paris, Grasset, 1927, p. 200). Bacovia a avut toate motivele să gîndească la fel. În primul rînd pentru că, inițial, s-a afirmat în cercuri restrînse, cu sentimentul că va fi receptat cu antipatie și cu ideea consacrării îndepărtate. Etica pe care a deprins-o a fost etica așteptării. În cazul său, cel puțin pentru faza începuturilor, e valabilă observația lui R.-M. Albinerès că „Succesul unei opere nu depinde de valoarea ei decît în

Constantin CĂLIN

Dintr-un sertar cu fișe

interiorul publicului ei și a limitelor acestui public” (v. „Opera și publicul”, O anchetă internațională realizată de Narcis Zărnescu, *Argeș*, 13, nr. 3, septembrie 1978, p. 16). Cei ce l-au apreciat liberi de orice influență și au dat pentru alții tonul aprecierilor au fost – cum zicea Gr. Tabacaru – cei din „cercul artiștilor”, adică al scriitorilor. Ulterior au venit și succesele materiale: premii, distincții, pe scurt: consacrarea, de care nu cred că era prea sigur. Consacrarea însă – spunea Albert Camus – n-ar trebui să fie lucrul cel mai dorit de un scriitor, pentru că – după aceasta – unii „se vor mulțumi să-i cunoască doar numele” și să citească numai ceea ce se scrie despre el în relatările publiciștilor, nu și opera (cf. „Enigma”, *Ateneu*, 8, nr. 6, iunie 1971, p. 18). Bacovia n-a ajuns într-o atare situație. Un izolat, autorul *Plumbului* n-a oferit material pentru articole senzaționale. Acestea sînt rare în bibliografia despre el. Preocuparea pentru manifestările omului n-a estompat nici un moment interesul pentru operă; dimpotrivă, l-a avivat. Întrucît a fost urmată de includerea în manualele școlare, lui, consacrarea i-a lărgit publicul. Convins că a obținut-o în chip meritat, finalmente poetul i-a găsit și justificări morale (v. „Cogito”), nu doar artistice.

► „Apocrifele” publicate de Mircea Coloșenco (v. *Opere*, Ed. Univers Enciclopedic, 2001, p. 539-612) au o parte bună, aceea că relevă un contemporan necunoscut de-al poetului, și o parte rea, aceea de a lăsa impresia că autorul lor e, probabil, Bacovia.

► La noi, din cauza lipsei

unei date fixe referitoare la originea „curentului”, nu s-a sărbătorit așa ceva: adică „cincantenerul simboलिștiilor”. Acest lucru s-a făcut, în 1936, în Franța, un aspect fiind adus și la cunoștința publicului românesc (v. „Un Almanach al Simboलिștiilor”, *Adevărul literar și artistic*, 3 ianuarie 1937, p. 9). Inițiat de Robert de Souza și de Alfred Vallette, almanahul respectiv (a cărui apa-

Zigzaguri

riție a fost sistată după al treilea număr) ilustra epoca de început a simbolismului francez. Persoană informată, cel ce scrie despre el subliniază în primul rînd ideea justă de la care s-a plecat, anume că „o artă cu cît e mai specială cu atît cere [are] mai multă nevoie de solidaritate pentru a-și crea condiții de existență”. Simbolismul a fost o asemenea „artă”. Însă imboldul nu mai era de actualitate pentru reprezentanții lui, oameni cu cariere încheiate, ci pentru poeții tineri „cu simpatii comune de tentințe și mai ales

tehnice”. În momentul afirmării, simboलिștiilor noștri s-au mobilizat și ei pentru solidaritate. Apartenența la grup a ținut pînă la Primul Război Mondial, apoi s-a disipat. Dar tema simbolismului va continua să fie dezbătută, chiar mai calificat, și după terminarea conflictului, iar articolul din *Adevărul literar și artistic* nu-i străin de ea. De aci impresia că anumite accente pe care autorul le pune, într-un loc sau altul, sînt replici punctuale la chestiuni încă insuficient lămurite. De pildă, precizarea că „Almanahul este o dovadă incontestabilă că dacă simboलिștiilor n-au avut coduri și standarduri pe [de] grup, nu a existat niciodată o producțiune poetică într-o epocă în care inspirația să fie mai bine grupată, deși infinit de variată”. Sau: „Almanahul a fost afirmarea cea mai categorică a versificării libere (*verslibrism*)” [...] „Acest volumaș – i-ar fi scris Maeterlink lui Robert de Souza – va dovedi pentru prima oară că: *Versul liber are o viață tot atît de adîncă precum e a versului tradițional*” (subl. aut.).

